

РЕЦЕНЗИЯ

върху дисертационен труд за присъждане на
образователна и научна степен “доктор”

Автор на дисертационния труд : доц. Динамир Цветанов ПРЕДОВ

Тема на дисертационния труд :

**“ИЗСЛЕДВАНЕ НА ТВОРЧЕСКИЯ ПРОЦЕС В БЪЛГАРСКАТА
АКТОВА ФОТОГРАФИЯ 1944-1989“**

Рецензент : проф. Венец Василев ДИМИТРОВ

Дисертационният труд на тема “ИЗСЛЕДВАНЕ НА ТВОРЧЕСКИЯ ПРОЦЕС В БЪЛГАРСКАТА АКТОВА ФОТОГРАФИЯ 1944-1989“ е резултат от сериозна аналитична и научно издържана работа на автора доц. Динамир Предов.

Трудът се базира на принципното виждане на дисертанта върху една изключително интересна и рядко намираща място в научните изследвания тема, свързана с нееднозначното приемане, развитие и настояще на актовата фотография в България. Авторът обхваща периода на нейното съществуване от 1944 до 1989 г. Разглеждането на проблема е интересен и необходим за професионалисти, предимно в областта на фотографията, но според мен, и не по-малко е полезен за творците, работещи в областта на киното и телевизията. Неговото възприемане, а защо не и изучаване, е част от визуалната култура на творците и от екранните изкуства. Самото понятие „изследване“ предполага аналитично разглеждане, както на сегашното състояние на този жанр, така и на неговото бъдеще.

Дисертационният труд има за цел да даде разбираема представа върху развитието на актовата фотография предимно в България. Темата е подкрепена от анализ на самата история на нейното възникване и развитие, както и влиянието на голото тяло в световното изкуство. Добър знак е и факта, че цялото изследване и теоретически постановки са в резултат от личния опит на автора, който има зад гърба си сериозен опит в областта на актовата фотография.

Доц. Динамир Предов е журналист, фотограф-художник и един от учредителите на АРФ-„Асоциация на Рекламните

фотографи“ в България, съосновател на „Фотографска Академия“, управител на „DiVizion studio“. От 1996 година е преподавател в НБУ. Доцент по рекламна и художествена фотография е от 2002 г. Автор е на учебника „Увод в художествената фотография“, на поредица статии и цикли за фотографията, автор на над 150 рекламни продукти, в Getty images има над 1200 фотографии. За близо 30 творчески години има над 35 самостоятелни изложби, участник е в десетки международни фотосалони, биеналета на фотографията и подобни изяви и конкурси. Носител на редица престижни международни отличия, дипломи, медали и награди за постиженията си, провъзгласен за Фотограф на годината-1989 г..

Съдържанието на дисертационния труд е структурирано в 4 основни глави, въведение и заключение, както и анализ на приносите и източниците, ползвани в представения труд.. Всяка една глава обхваща различен блок от разсъждения и доказателства и е развита в отделни подглави, свързани с темата.

Във **въведението**, автора разглежда значението на изследването на творческия процес в българската актова фотография, както и връзките и влиянията върху фотографията на голото тяло. Понятието „актова фотография“ е разделено на две: *Арт акт* и *Еротичен акт*. Самото понятие „Арт“ е въведено от академичната живопис през 19 век и представлява разбирането за стилизирано изображение на човешкото тяло. При *Арт акт*, разбираме художествена снимка на голо тяло и тя се приравнява към произведение на изкуството. Тук „голото тяло“ трябва да придава чувственост на творческото послание. При *Еротичен акт*, снимката има за цел привличане на вниманието със своя сексуален контекст. За официалното раждане на еротичната фотография се приема откриването на Световното изложение в Париж през 1900 г. Друго понятие, свързано с голата фотография е порнографията – неестетична и провокативна, която също е намерила своята ниша в жанра. По принцип, голата фигура е един от най-дискутираните жанрове в изкуството и в частност и във фотографията. Проследявайки историята на

жанра, се убеждаваме, че той съществува повече от 2000 години-възхваляван или осъждан.

Основна цел на изследването е, да се докаже дали в България в периода между 1944 и 1989 г. съществува наша школа в актовата фотография. Според автора, отговорът е отрицателен. В този период, автентична школа в жанра *голо тяло* не успява да се създаде. Причините са не само творчески, но и политически и морални, както и неизбежното за времето си съществуване на т.н. автоцензура. Социалистическият реализъм не допусна развитието на този жанр.

Първа глава от изследването анализира в теоретичен план еволюцията на *Голото тяло* в изкуството и влиянието върху фотографията. Третира историческите факти и хронологията на развитието на визуалните изкуства, даващи началото на представянето на „*голотата*“. Проследени са творческите аспекти и постижения на творците в Древна Елада и Рим. Древните гърци са били убедени, че голотата ги отличава от варварите. Дори боговете са били изобразявани голи, но от жените – само Афродита. За разлика от древността, Византия през средновековието и по-късно християнството, страхувайки се от идолопоклоничество, се противопоставят на голотата в изображенията. Европейското Възраждане разбива догмите и възвеличава красотата и оттам и това на голото тяло.

Втората глава автора посвещава на раждането на фотографията и първите снимки на голо тяло. Актовата фотография се появява около 1841-1844 г. Тези снимки не биха могли да попаднат в графата „изкуство“. Изобразени са били примитивни сцени и банални сюжети, доста близко до порнографските такива. Качеството на фотографиите се променя след влиянието върху фотографите, от страна на именити художници, определящи по-смислен и художествен критерий. Работят се колекции от актови фотографии за обучение в художествените училища.

В Третата глава от предложения труд, са представени творческите портрети на едни от най-големите творци в жанра „*Актова фотография*“. Това съпоставяне е сериозна база за сравнение на творчеството на българските автори, с носителите на световна слава, като визуални създатели на красотата и

естетиката на голото тяло. Анализират се творбите на европейски и американски майстори на Акта. Това са американеца Ман Рей, работещ предимно в Париж, Едуард Уестън, Ървинг Пен, Ричард Аведон и десетки други. Уникалните чешки майстори на голотата Франтишек Дртикол и Ян Судек са със запазено място във фотографското изкуство. Руската актова фотография е представена от Александър Гринберг и Никола Свищов-Паола. От Германия-Гюнтер Рьослер, както и по-късно Хелмут Нютън. Уникалният англичанин Дейвид Хамилтън е един от най-успешните и търсени фотографи в света. Не са забравени прочутите школи на Литва, Латвия и Естония с Бинде, Браунс, Бутирин, Рикаускас и др.

Четвъртата глава „Фотографията на голо тяло в България (1944-1989)“ е основна в изследването. Авторът отдава дължимото на първите български фотографи дръзнали да представят голотата у нас. Смята се, че първите опити са правени в края на 19 век. Съобразявайки се с моралните норми на Балканите, Димитър Карастоянов снима полубюст, покрит с прозрачен воал. Все пак, опитите са единични, а не широко разпространена практика. След Първата световна война, Бончо Карастоянов, Георги Георгиев и Пенчо Балкански правят първите актови снимки в модерния тогава стил „психологически реализъм“. Визуализират душевни състояния и мистични картини. В духа на представения труд, основното изследване е свързано с актовата фотография след 1944 г. Парадоксално е, че 20 години след края на войната, през 1963 г., на Втората национална изложба за художествена фотография, е допусната снимката „Акт“ на Лоте Михайлова. Тази „свобода“ на израза, се осъществява благодарение на масовия протест на участниците, настояващи снимката да намери своето място в изложението. Трайна следа в жанра „актова фотография“ остава Деяна Стаматова. Нейните фотографии са характерни с дълбокия си философски контекст. През седемдесетте години тръгва плеада от млади творци, формирали облика на жанра. Това са Валентин Киров, Живко Арабов, Милан Христов, Нели Гаврилово и мн. други. Между тях се вписва и сериозния принос на автора на изследването Динамир Предов. Пробивът все пак е относителен, защото по същото време, в бившия социалистически лагер,

фотографите създават впечатляващи творби от жанра на актовата фотография. Въпреки, че в повечето от нашите творби се чувства влиянието на чужди автори, и че част от произведенията им са подобни на тези от първите опити във Франция през 19 век, имената на авторите, посветили творчеството си на голото тяло се увеличава. Вече през 1991 г., еманация на фотографското творчество е изданието на албума НУДЕС, където фигурират над 20 имена на творци. Между най-добрите, отсети от времето, остават имената на Светлана Бахчеванова, Милан Христов, Тихомир Пенев, Станка Цонкова-Уша, Нели Гаврилова, Динамир Предов, Живко Арабов и мн. други. Все пак, като рецензент, не мога да изреждам всички достойни за споменаване, моята цел е да определя отношението и постижението на автора при създаването на този труд. Подробностите с имената на творците е негова задача.

В изследването, една подглава е посветена на мястото на голото тяло в българските медии в определения период. В специализираното списание за фотография „Българско фото“, от 1966 г. до 1989 г., са отпечатани приблизително 19,400 фотографии. От тях, в жанра „голо тяло“ са снимките на 86 автори - 86 фотографии! Статистиката е полезна и за бъдещите изследователи на проблема за актовата фотография, както и за истината за нейната съдба до 1989 г. Тази подглава прави впечатление със задълбоченото и подробно изследване на съдбата на българската актовата фотография. Следваща точка на автора е представянето на най-изявените български творци в актовата фотография. Основа на изследването на тази тема се явяват двете издания на НУДЕС, и включените в тях автори, както и книгата на Петър Боев „Фотографското изкуство в България 1945-1995 г.“ Освен статистическите данни, авторът Динамир Предов използва интервюта, срещи и мнения за множество творци, като изразява коректно своето отношение към постиженията на тяхното творчество. Спира се и анализира обстойно реалното място и състоянието на актовата фотография и отношението на създателите и към жанра. Съвършено коректно Динамир Предов определя за изследвания период имената само на **шестнадесет творци**, носещи съществен принос в жанра. Това говори за отговорна аналитичност и авторско самочувствие.

Представените разсъждения за „актовата фотография“ са сами по себе си самостоятелна и особено интересна и провокативна тема, която има своето място в теорията на визуалните изкуства. В своята цялост, дисертационния труд се базира не само на опита на кандидата, но преди всичко на неговото професионално отношение към работата на колегите - творци. Естествени **приноси** в представения труд са, че преди всичко, за първи път се прави изследване на творческия процес в жанра *актова фотография* в България. Систематизира се творческия принос на авторите, ползват се десетки оригинални интервюта с автори, създатели на сложния жанр за голотата.

Предложеният дисертационен труд в основата си фактически съдържа кръга от проблеми, **сериозно познаване от страна на дисертанта на повдигнатите проблеми и избраната методика на изследване дава отговорите на поставената цел.** Анализирайки подробно достоверността на предложения материал, обръщам внимание на задълбоченото и точно предаване на фактите, съпътстващи развитието на темата.

Значимостта на дисертацията се заключава и в това, че изследването на проблемите са част от липсващата информация в определената област. Познанията са приоритет само на пряко заинтересуваните теоретици и практики, но не достигат до по-широк кръг от хора. Настоящото изследване поднася и разкрива в прецизен вид всички проблеми, стоящи предимно пред авторите на актовата фотография. Положителен факт в дисертацията е, че цялата информация, изводи и анализи, освен че са резултат от работата на автора, отразяват личната му интерпретация на представените данни. Предложеният труд съдържа и подробности за приносите на докторанта, свързани с темата, както и коректно цитираната литература и информационни източници. Трудът е написан професионално с познаване на специфичната материя, със завършена разработка.

Имайки предвид положителните страни на представения дисертационен труд, прецизността при изследването, както и неговата значимост, препоръчвам на Уважаваното научно жури да приеме работата на кандидата доц. Динамир ПРЕДОВ и да му присъди образователната и научна степен „доктор“.

27.05.2014

проф. В. Димитров